

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku

LBI-4101-02-02/2012
P/12/149

Białystok, dnia 14 września 2012 r.

Pani
Krystyna Antonowicz
Kierownik Ośrodka Szkolenia
i Wychowania Ochotniczych Hufców Pracy
w Wasilkowie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku skontrolowała w Ośrodku Szkolenia i Wychowania w Wasilkowie (w dalszej treści zwanym „OSiW” lub „Ośrodek”) jego działalność w latach 2009-2012 (I kwartał).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole podpisanym w dniu 7 września 2012 r., Najwyższa Izba Kontroli, stosownie do art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Pani Kierownik niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie realizację przez Ośrodek zadań w zakresie kształcenia i wychowania młodzieży oraz przeciwdziałania jej marginalizacji i wykluczeniu społecznemu, mimo stwierdzonych uchybień. Pozytywną ocenę uzasadnia:

- prawidłowe przygotowanie Ośrodka do realizacji zadań związanych z kształceniem i wychowaniem młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym,
- zapewnienie uczestnikom OHP odpowiednich warunków lokalowych.

Stwierdzone uchybienia polegały na:

- ustalaniu składu komisji rekrutacyjnych w latach 2009/2010 i 2010/2011 niezgodnie z wytycznymi Komendanta Głównego OHP,
- niskiej efektywności podejmowanych działań rekrutacyjnych.

¹ Dz. U. z 2012 r. poz. 82. W niniejszym wystąpieniu pokontrolnym wszystkie przepisy dotyczące ustawy o NIK odnoszą się do stanu prawnego obowiązującego do 1 czerwca 2012 r., w związku z art. 2 ustawy z dnia 22 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. Nr 227 poz. 1482 ze zm.).

1. W Ośrodku stworzono odpowiednie warunki do realizacji zadań wynikających z ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy² oraz z rozporządzeń w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy³, poprzez:
 - zapewnienie uczestnikom OHP całodobowej opieki wychowawczej, sprawowanej przez kadrę legitymującą się wymaganym wyższym wykształceniem pedagogicznym bądź studiami podyplomowymi z zakresu pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej (w okresie objętym kontrolą liczba etatów wychowawczych była zgodna z wytycznymi Komendanta Głównego⁴); NIK zwraca jednak uwagę, iż wbrew postanowieniom zarządzenia Komendanta Głównego z 24 sierpnia 2008 r. w sprawie wprowadzenia ramowych zasad organizacji i funkcjonowania ośrodka szkolenia i wychowania⁵, w latach 2009-2010 młodzieży nie zapewniono opieki psychologicznej (w wyniku zmian organizacyjnych, wprowadzonych przez Komendanta Głównego w 2011 roku, w strukturze OSiW nie przewiduje się etatu psychologa);
 - zatrudnienie kadry instruktorskiej spełniającej wymogi określone w przepisach dotyczących praktycznej nauki zawodu⁶;
 - planowanie przedsięwzięć opiekuńczo-wychowawczych na poszczególne lata szkolne zgodnie z kierunkami działalności OHP wytyczonymi przez komendanta wojewódzkiego (zawierającymi cele szczegółowe w postaci: likwidacji zaniedbań pedagogicznych, kształtowania dyscypliny wśród uczestników i rozwijania pozytywnych interakcji społecznych, zainteresowania młodzieży wiedzą, kulturą i sztuką oraz rozwoju kultury fizycznej).
2. Rekrutację młodzieży do OSiW prowadzono zgodnie z ustalonymi corocznie zasadami i wytycznymi Komendanta Wojewódzkiego OHP⁷. Wytyczne te różniły się w latach 2009/2010 i 2010/2011 od wytycznych Komendanta Głównego. W składzie żadnej komisji nie przewidziano psychologa i doradcy zawodowego, którego udział – w myśl zarządzeń Komendanta Wojewódzkiego był fakultatywny (a według wytycznych Komendanta Głównego – obligatoryjny w rekrutacji na lata szkolne 2009/2010 i 2010/2011). Brak w komisjach rekrutacyjnych doradców zawodowych, którzy wg wytycznych KG OHP mieli badać predyspozycje i preferencje zawodowe młodzieży, mógł ograniczać rzetelną realizację § 3 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie sposobu organizacji uzupełniania

² Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415 ze zm.

³ Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 30 grudnia 2004 r. w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy (Dz. U. z 2005 r. Nr 6, poz. 41 ze zm.) obowiązujące do 1 sierpnia 2011 r. i rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lipca 2011 r. w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy (Dz. U. Nr 155, poz. 920) obowiązujące od 2 sierpnia 2011 r.

⁴ Określonymi w zarządzeniach Nr: 15/BOA z dnia 9 maja 2008 r., 9/BOA z dnia 28 kwietnia 2009 r., 12/BOA z dnia 22 kwietnia 2010 r. i 10/BOA z dnia 14 marca 2011 r., zgodnie z którymi na jeden etat wychowawczy powinno przypadać 30 uczestników dochodzących, natomiast w formie stacjonarnej 15 uczestników.

⁵ Nr 12/BOA.

⁶ W rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 1 lipca 2002 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu (Dz. U. Nr 113, poz. 988 ze zm.) obowiązującym do 31 grudnia 2010 r. oraz w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2010 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu (Dz. U. Nr 244, poz. 1626).

⁷ Określonych w zarządzeniach nr 22/ZWK z dnia 24 czerwca 2008 r., nr 12/ZWK z 6 maja 2009 r., nr 7/ZWK z dnia 23 kwietnia 2010 i 10/ZKWR z dnia 18 kwietnia 2011.

wykształcenia ogólnego młodzieży w OHP oraz zdobywania przez nią kwalifikacji zawodowych⁸, który stanowi, że dobór formy, kierunku i poziomu kształcenia uczestników OHP odbywa się z uwzględnieniem m.in. cech psychofizycznych i zainteresowań młodzieży.

Mimo szeroko zakrojonej akcji promocyjnej (obejmującej m.in. spotkania z przedstawicielami szkół, instytucji pozarządowych, placówek opieki społecznej, izb rzemieślniczych, policji, placówek opiekuńczo-wychowawczych, wymiaru sprawiedliwości, władz samorządowych, a także bezpośrednie dotarcie do młodzieży zagrożonej marginalizacją oraz jej rodziców i opiekunów) w latach szkolnych 2010/2011-2011/2012 Ośrodek nie zrealizował planowanych naborów. Potrzeby związane z rekrutacją na rok szkolny 2010/2011 ustalono na poziomie 93 uczestników, zaś zrekrutowano 64 osoby. Na kolejny rok szkolny zaplanowano przyjęcie 104 osób, przyjęto natomiast 52 uczestników (ogółem w roku szkolnym 2011/2012 zaplanowano uczestnictwo 164 osób (łącznie z 60 osobami kontynuującymi naukę), podczas gdy potencjał Ośrodka wynosi 180 uczestników. W ocenie kierownika OSiW wpływ na pogarszające się wyniki rekrutacji miał niż demograficzny.

3. Ośrodek umożliwiał uczestnikom OHP uzupełnienie wykształcenia ogólnego, kontynuowanie nauki w zasadniczych szkołach zawodowych oraz zdobycie kwalifikacji zawodowych lub przyuczenie do wykonywania określonej pracy. Praktyczną naukę zawodu prowadzono w odpowiednio wyposażonych warsztatach szkoleniowo-produkcyjnych Ośrodka (budowlanych, krawieckich, gastronomicznych i fryzjerskich) oraz u pracodawców zewnętrznych. W okresie objętym kontrolą do egzaminów wewnętrznych potwierdzających przyuczenie do wykonywania określonej pracy w zawodzie przystąpili i zdali wszyscy absolwenci gimnazjum korzystający z tej formy kształcenia (95 osób). Gorsze wyniki odnotowano natomiast wśród absolwentów szkół zawodowych. Do egzaminów zewnętrznych przed Okręgową Komisją Egzaminacyjną lub Izbą Rzemieślniczą przystąpiło: 28 osób (tj. 87,5% wszystkich absolwentów) w roku szkolnym 2008/2009, 20 osób (83,3%) w roku szkolnym 2009/2010 i 20 osób (86,9%) w roku szkolnym 2010/2011, zaś odsetek absolwentów, którzy pozytywnie zdali egzamin wyniósł odpowiednio: 78,6%, 95% i 70%.

Nastąpiła nieznaczna poprawa frekwencji, która w gimnazjum wynosiła: w roku szkolnym 2009/2010 – 44,5%, w roku szkolnym 2010/2011 – 39,46% i w roku szkolnym 2011/2012 – 48,25%, natomiast na zajęciach praktycznej nauki zawodu, odpowiednio: 64,35%, 49,64% i 64,27%. Wyższą frekwencję odnotowano wśród uczestników kształcących się w zasadniczej szkole zawodowej. Wynosiła ona: w roku szkolnym 2009/2010 – 52,47% na zajęciach szkolnych i 72,46% na praktykach, w roku szkolnym 2010/2011 – 75,65% na zajęciach szkolnych i 77,79% na zajęciach praktycznych, zaś w roku szkolnym 2011/2012 zanotowano spadek frekwencji do odpowiednio 65,77% i 72,73%.

⁸ Dz. U. Nr 262, poz. 2604.

4. Uczestników OSiW kształcono w 12 zawodach⁹, z których pięć – jak wynika z danych Powiatowego Urzędu Pracy w Białymstoku – w latach 2010-2011 było zawodami nadwyżkowymi (kucharz małej gastronomii, sprzedawca, murarz, fryzjer, krawiec). Liczba absolwentów w latach 2010-2011 oraz osób kontynuujących naukę w wymienionych zawodach (w roku szkolnym 2011/2012) wyniosła odpowiednio: w zawodzie kucharza małej gastronomii – 8, 18 i 28, w zawodzie sprzedawcy – 6, 4 i 0, w zawodzie murarza – 15, 18 i 13, w zawodzie fryzjera – 7, 0 i 4 i w zawodzie krawca – 18, 10, 0. Ośrodek nie dysponował dokumentacją (pisemnymi analizami lub innymi opracowaniami), pozwalającą na stwierdzenie, czy przy ustalaniu kierunków kształcenia brano pod uwagę informacje o zawodach nadwyżkowych, deficytowych i zrównoważonych w regionie, oraz czy uwzględniono zmieniający się popyt w czasie na określone zawody. Prowadzone w Ośrodku kierunki kształcenia determinowane były głównie posiadaną bazą warsztatową oraz potrzebami i zainteresowaniami zgłaszanymi przez uczestników i ich opiekunów prawnych w procesie rekrutacji. Na pozytywną ocenę zasługuje organizowanie przez Ośrodek kursów pozwalających na uzyskanie dodatkowych umiejętności w obszarze zawodów podstawowych (np. brukarz, malarz, barman-kelner, tapeciarsz, przygotowywanie pizzy, obsługa kas fiskalnych). W tym celu w warsztatach budowlanych zorganizowano stanowiska do układania glazury, tapetowania, szpachlowania i malowania konstrukcji stalowych. W świetle powołanych wyżej danych Powiatowego Urzędu Pracy w Białymstoku za 2011 r. zawody takie jak brukarz, malarz i glazurnik, o które rozszerzono ofertę edukacyjną Ośrodka (w ramach prowadzonych kursów) mieściły się w kategorii zawodów deficytowych.

W celu przygotowania młodzieży do aktywnego zachowania na rynku pracy Ośrodek korzystał z usług doradców zawodowych zatrudnionych w Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży w Białymstoku. Polegały one na udzielaniu uczestnikom OSiW indywidualnych porad zawodowych, określaniu możliwości dalszego kształcenia oraz pomocy w sprawnym poruszaniu się po rynku pracy (w zakresie komunikacji interpersonalnej, planowania kariery, przygotowania do rozmowy kwalifikacyjnej, asertywności, aktywnych metod poszukiwania pracy).

5. Pozytywnie należy ocenić działania opiekuńczo-wychowawcze podejmowane wobec uczestników OHP. Ośrodek realizował szereg programów wychowawczych, profilaktycznych i resocjalizacyjnych, w tym m.in. program zapobiegania niedostosowaniu społecznemu i przestępczości wśród dzieci i młodzieży (opracowany przez Komendę Wojewódzką OHP i adresowany do uczestników OSiW oraz ich rodziców i opiekunów prawnych), mający na celu m.in.: wykrywanie u wychowanków niekorzystnych zmian rozwojowych (jak np. agresywność), pomoc w nabywaniu umiejętności społecznych (w szczególności w nawiązywaniu kontaktów z ludźmi, radzenia sobie ze stresem, opieraniu się naciskom ze strony otoczenia), włączenie młodzieży do organizacji imprez kulturalnych i sportowych itp. Realizowano także autorskie programy wychowawcze dostosowane do potrzeb i specyfiki poszczególnych grup uczestników. Współpracowano również z przedstawicielami Policji oraz z instytucjami ze środowiska lokalnego

⁹ Wymienionych w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 czerwca 2007 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U. Nr 124, poz. 860 ze zm.). Rozporządzenie uchylone z dniem 1 września 2012 r.

prowadzącymi działalność w zakresie wsparcia psychologicznego osób zagrożonych uzależnieniami (w tym m.in. z Młodzieżowym Ośrodkiem Terapii i Readaptacji „Etap”, poradnią leczenia uzależnień od środków psychoaktywnych, poradnią psychologiczno-pedagogiczną i in.).

6. Ośrodek badał losy swoich absolwentów, głównie na podstawie informacji uzyskiwanych telefonicznie, bezpośrednio od absolwentów albo osób z ich otoczenia (rodziców, innych uczestników OHP). Z danych uzyskanych przez Ośrodek wynikało, że w okresie objętym kontrolą sukcesywnie wzrastała liczba absolwentów, którzy znaleźli zatrudnienie z 24,2% po roku szkolnym 2008/2009 do 28,1% po roku szkolnym 2009/2010 i 42,2% po roku szkolnym 2010/2011. Odsetek absolwentów, którzy w analogicznym okresie kontynuowali naukę lub pozostawali bez pracy wyniósł odpowiednio: 31,8% i 12,1%; 24,6% i 15,8% oraz 21,6% i 29,4%.

NIK skierowała do 120 losowo wybranych absolwentów OSiW z lat 2009-2011 ankiety, których celem było ustalenie losów byłych uczestników OHP. Na podstawie wyników ankiet (wpłynęło 17 wypełnionych ankiet) ustalono, że siedmioro respondentów znalazło zatrudnienie, zaś trzy osoby kontynuowały naukę (łącznie 58,8% absolwentów), siedmioro respondentów (41,2%) nie podjęło pracy po ukończeniu nauki w Ośrodku. Sześcioro absolwentów oceniło zawód zdobyty w OHP jako przydatny (kelner/barman, kucharz, kucharz małej gastronomii, krawiec, sprzedawca), także sześcioro wskazało na jego częściową przydatność, trzech respondentów odpowiedziało, że zawód był dokładnie taki, jakiego oczekiwali, zaś dwie osoby stwierdziły, że był on zupełnie nieprzydatny (brukarz i krawiec). 14 absolwentów (82,4%) wskazało, że OSiW nie interesował się ich losami po zakończeniu nauki zawodu.

7. Ośrodek zapewnił uczestnikom OHP bezpieczne warunki lokalowe do kształcenia ogólnego i zawodowego. Stosownie do wymogów określonych w ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane¹⁰ dokonywano okresowych przeglądów stanu technicznego budynku. Wypełniono również obowiązek praktycznego sprawdzenia organizacji oraz warunków ewakuacji, wynikający z przepisów rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów¹¹.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1) Podejmowanie działań mających na celu zwiększenie liczby uczestników OHP w OSiW,
- 2) Dostosowywanie, w miarę możliwości, oferty kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy,
- 3) Podjęcie działań mających na celu poprawę wskaźnika zdawalności egzaminów potwierdzających kwalifikacje absolwentów szkół zawodowych.

* * *

¹⁰ Dz. U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623 ze zm.

¹¹ Dz. U. Nr 109, poz. 719. Wcześniej – z przepisów rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 kwietnia 2006 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz. U. Nr 80, poz. 563).

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Panią Kierownik w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków, bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia przysługuje Pani Kierownik prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu. W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.

DYREKTOR DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli
z up. *Marian Minkiewicz*
WICEDYREKTOR